ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ
ΠΡΟΝΟΙᾼ
ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Η΄. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1918. ΑΡΙΘ. 164

ΟΜΙΛΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΤΗΣ Ι΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ὁ δρόμος τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν οἰκοδόμων τοῦ παγκοσμίου ναοῦ τῆς χάριτος Αὐτοῦ οὐδέποτε εἶναι ἐστρωμένος διὰ ρόδων, οὐδέποτε εἶναι εὐθὺς καὶ λεῖος· εἶναι πλήρης ἀκανθῶν, ἀνάντης καὶ τραχὺς καὶ δύσβατος καὶ πλήρης ἱδρώτων καὶ ἀγώνων. Στενὴ δὲ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἶναι οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.

Ὑπῆρξε δὲ κατ᾽ ἐξοχὴν δύσβατος ὁ περικλεὴς οὗτος δρόμος διὰ τοὺς πρώτους βαδίσαντας αὐτὸν Ἀποστόλους, διότι πλὴν τῶν ἐσωτερικῶν, τῶν ἠθικῶν ἀγώνων, εἶχον καθῆκον καὶ πρὸς ἐξωτερικοὺς πολεμίους, τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὰ Ἔθνη νὰ παλαίσωσι, καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ νικήσωσιν ὀλίγοι, ἄσημοι καὶ ἄοπλοι αὐτοὶ ἐναντίον ἀναριθμήτων, ἐπισημοτάτων καὶ πανόπλων.

Πῶς δὲ διεξήγαγον τὴν τρομερὰν ταύτην πάλην, καὶ πῶς ἐν τέλει ἐνίκησαν; Ἀλλὰ πῶς ἄλλως εἰμὴ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου καὶ διότι ἠγωνίζοντο ὑπὲρ ὑποθέσεως ηὐλογημένης παρ᾽ Αὐτοῦ, καὶ διότι περιωρίσθησαν αὐστηρῶς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων δι᾽ ὧν Αὐτὸς ὥπλισεν αὐτούς, πρὸ πάντων τῆς μέχρι τελείου ἐξευτελισμοῦ καὶ θανάτου ἀγάπης πρὸς πάντας καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς.

Καὶ πτυχήν τινα τῶν μεγάλων τούτων ἀγώνων ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ ἀποστολικῇ περικοπῇ τῆς Κυριακῆς ταύτης ὁ μέγας Παῦλος, ἐπικυρῶν καὶ κρατύνων τὰς ἐν τῇ περικοπῇ τῆς προηγουμένης Κυριακῆς ὑποθήκας αὐτοῦ περὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἐργατῶν τῶν ἐμπεπιστευμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ ἔργον Αὐτοῦ διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν ἀρχιεργατῶν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου Ἀποστόλων, καὶ τοῦ πολυμόχθου καὶ πολυστόνου αὐτῶν βίου, ὃν αὐτὸς κατ᾿ ἐξοχὴν διήγαγεν, ἐπανειλημμένως τὴν τότε γνωστὴν οἰκουμένην ἐν ἀδιαλείπτοις πορείαις διερχόμενος καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινόμενος ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ.

Διότι πάντες οἱ μόχθοι καὶ ἀγῶνες οὗτοι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ πίστει ἀδελφῶν ἀνελαμβάνοντο ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, ἵνα οἱ ἀδελφοὶ πλουτήσωσι καὶ μετάσχωσι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἵνα καὶ οἱ Ἀπόστολοι δυνηθῶσι νὰ συμβασιλεύσωσι μετ᾿ αὐτῶν. Ὁπόσον ἀληθῶς τὸ μέγεθος τῆς ταπεινώσεως τῶν ἀληθινῶν ἐκείνων ἐργατῶν τοῦ θείου θελήματος!

Οἱ εὐτελέστατοι καὶ ἀχρηστότατοι τῶν δούλων ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τῆς ἐσχάτης τῆς Ρώμης καὶ τοῦ Κράτους αὐτῆς διαφθορᾶς ἐρρίπτοντο ἐν τοῖς ἀμφιθεάτροις ὡς ἀγωνισταὶ περὶ τῆς ἰδίας ζωῆς κατὰ πειναλέων θηρίων ἀφιεμένων ἐπ᾿ αὐτοὺς ἀόπλους, ἢ ὡς ἔνοπλοι σφαγεῖς ἀλλήλων ἐν ἀνηλεεῖ μέχρι θανάτου μονομαχίᾳ, καὶ ὑπεχρεοῦντο πρὸ τῆς πάλης πρὸς τὰ θηρία ἢ τῆς ἀλληλοκτονίας νὰ παρελάσωσιν οἰκροὶ τὴν θέαν ἐνώπιον τοῦ θώκου τοῦ Καίσαρος ἀναφωνοῦντες ὑπὸ τὰ σκώμματα, τὰς λοιδορίας καὶ τοὺς γέλωτας τοῦ αἱμοδιψοῦς ὄχλου τῶν θεατῶν τὸν τραγικὸν χαιρετισμὸν «Χαῖρε, Καῖσαρ· οἱ ἐπιθανάτιοι εὔχονταί σοι ὑγίειαν!».

Εἰς τοιούτων οἰκτρῶν μελλοθανάτων θέσιν εἶχον περιέλθῃ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος, οἱ ἀνακαινισταὶ καὶ ἀναμορφωταὶ τῆς Ἀνθρωπότητος. Μὴ δὲν εἶχεν εἴπῃ εἰς τὸν Παῦλον ἰδιαιτέρως ὁ Κύριος ὅτι «ἡ δύναμις Αὐτοῦ ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται»; Μὴ αὐτὸς οὗτος ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἐπ᾿ Αὐτῷ γεγραμμένα δὲν εἶχε καταδικασθῇ εἰς τὸν αἴσχιστον τῶν θανάτων καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐν μέσῳ τῶν λῃστῶν; Μὴ δὲν εἶχε φρυάξῃ κατ᾿ Αὐτοῦ τὸ Ἔθνος τῶν ἁγίων, καὶ δὲν εἶχον περιυβρίσῃ, λοιδορήσῃ, χλευάσῃ, ἐμπτύσῃ, κολαφίσῃ, μαστιγώσῃ Αὐτὸν οἱ συμπολῖταί Του καὶ τὰ

ἔθνη; καὶ ταῦτα πάντα χάριν τῶν ἀδελφῶν Αὐτοῦ κατὰ σάρκα καὶ χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ σύμπαντος Κόσμου; Οὐδὲν ἄρα παράδοξον ἂν οἱ Ἀπόστολοι διῆλθον τὴν γῆν ὡς ἐπιθανάτιοι, ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἕτοιμοι εἰς σφαγήν, οἰκτρὸν θέαμα, ἐμπαιζόμενοι, χλευαζόμενοι καὶ γελώμενοι ὑπὸ τοῦ ὄχλου, μωροί, ἀσθενεῖς, ἄτιμοι, πεινῶντες, διψῶντες, γυμνητεύοντες, κολαφιζόμενοι, οὐδαμοῦ ἔχοντες σταθερὰν διαμονὴν καὶ παρὰ ταῦτα ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἐργαζόμενοι ἵνα πορίζωνται τὴν τροφὴν αὐτῶν, ὡς περικαθάρματα καὶ περιτρίμματα τοῦ κόσμου διωκόμενοι, λοιδορούμενοι, βλασφημούμενοι.

Ἀλλ᾿ οἱ Ἀπόστολοι εἶναι ἄξιοι μαθηταὶ τοῦ θεανθρώπου αὐτῶν Διδασκάλου· ὑφίστανται τὰ πάντα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ὑπὲρ τῶν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ πνευματικῶν αὐτῶν τέκνων· δέχονται αὐτοὶ νὰ εἶναι μωροί, ἵνα οἱ μαθηταὶ αὐτῶν ἀποβῶσι φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· αὐτοὶ μένουσιν ἀσθενεῖς, ἵνα ἐκεῖνοι ἀποβῶσιν ἰσχυροί· αὐτοὶ στεροῦνται ἑκουσίως πάσης τιμῆς, ἵνα ἐκεῖνοι πορισθῶσι τὴν οὐδέποτε ἀμαυρουμένην δόξαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ᾿ ἔτι πλέον· ἡ ὑπακοὴ αὐτῶν εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀφοσίωσις αὐτῶν εἰς τὸ ἅγιον Αὐτοῦ παράδειγμα, ἐκτείνεται εἰς τὰ ἀκρότατα ὅρια. Ἐκεῖνος εἶχε διατάξη. «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς», καὶ ἀποθνήσκων ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσηύχετο ὑπὲρ τῶν σταυρωσάντων Αὐτόν, «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι», καὶ οὗτοι λοιδορούμενοι εὐλογοῦσιν, διωκόμενοι ἀνέχονται, βλασφημούμενοι παρακαλοῦσιν.

Οὗτος ἦτο ὁ κλῆρος αὐτῶν καὶ οὗτος εἶναι συνηθέστατα ὁ κλῆρος τοῦ ἀληθινοῦ ἐργάτου τῆς θείας ἀληθείας, καὶ ταῦτα τὰ μέσα τῆς διαδόσεως καὶ ἐπικρατήσεως αὐτῆς. Μόνη ἡ πρὸς τὸ καθῆκον ἀφοσίωσις καὶ μόνη ἡ ἐπὶ τὸν Θεὸν πεποίθησις καὶ ἡ πρὸς τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ ἀγάπη πρέπει νὰ εἶναι ἀνεκρίζωτος καὶ ἄκαμπτος ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὰ ἄλλα οὗτος πρέπει νὰ εἶναι ἕτοιμος νὰ διέλθῃ δι᾿ ὁσωνδήποτε δυσχερειῶν καὶ δοκιμασιῶν παραστῇ ἀνάγκη, δι᾿ οἱωνδήποτε δεινῶν καὶ διωγμῶν καὶ διὰ τοῦ θανάτου ἔτι ὑπὲρ τοῦ νὰ διατηρήσῃ ἀναλλοίωτον ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀφοσίωσιν καὶ στοργὴν καὶ ὑπὲρ τοῦ νὰ

μὴ παύσῃ ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς προκοπῆς καὶ σωτηρίας τῶν ἐν τῇ πίστει ἀδελφῶν. Τὰ ἠθικὰ ἀγαθά, ὁ ἐν τῇ ψυχῇ ἀποθηκευμένος θησαυρὸς ἐπὶ τοσοῦτον σῴζεται, διδάσκει ἡ πεῖρα, καὶ αὐξάνεται καὶ πολλαπλασιάζεται, ἐφ᾿ ὅσον χάριν αὐτοῦ φθείρεται ὁ ἐξωτερικός, ὁ ὑλικὸς θησαυρός. Οἱ Ἀπόστολοι δὲν θὰ ἦσαν ἄξιοι τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲν θὰ ἐπετύγχανον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μεγαλειώδους ἐντολῆς Του ἂν δὲν ἦσαν πάντοτε ἕτοιμοι, νὰ ὑποστῶσιν ὅσα ἀνωτέρω περιέγραψεν ὁ μέγας τῶν Ἐθνῶν ἐν Χριστῷ ἀνακαινιστής. Καὶ ὁπουδήποτε καὶ ἂν στρέψωμεν ἐρευνητικὸν τὸ ἡμέτερον βλέμμα θὰ ἴδωμεν ὅτι πάντοτε οὐδεὶς ἐπέτυχε μέγα τι ἀγαθὸν ἔργον, εἴτε ἄτομον εἴτε ἔθνος, ἂν μὴ ἦτο ἕτοιμος ὑπὲρ τοῦ ἔργου τούτου τὰ πάντα νὰ ὑποστῇ πλὴν τῆς ἀπωλείας τῆς ἀκλινοῦς καὶ ἀσαλεύτου ἀφοσιώσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπιδιωκόμενον ἰδεῶδες.

Ὑψίστης ἄρα σημασίας εἶναι ἡ ἐν κατακλεῖδι τῆς σημερινῆς περικοπῆς συμβουλὴ τοῦ Ἀποστόλου, «Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε». Ναί, ἐὰν διατελῶμεν πάντοτε ἕτοιμοι νὰ ὑποστῶμεν τὰ πάντα ὑπὲρ τοῦ ἐν ἡμῖν θησαυροῦ καὶ ὑπὲρ τῆς τιμῆς, τῆς δυνάμεως, τῆς εὐσταθείας καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἀλλήλων, ἀποβαίνομεν ἐργάται τοῦ Θεοῦ ἴσης ἀξίας πρὸς ἐκείνους καὶ συντελοῦμεν ἰσχυρῶς εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς βασιλείας καὶ τῆς δικαιοσύνης Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τὸ ὕψιστον καὶ τιμιώτατον ἔργον καὶ ὁ ὑπέρτατος βαθμὸς τῆς τελειότητος εἰς ὃν δύναται νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν ἐπὶ γῆς βίον αὐτοῦ.

Η ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

(Συνέχεια τῆς σελ. 424).

7. Διάταξις τῆς ὕλης.

Καὶ ἡ διάταξις τῆς ὕλης, ὡς αὕτη ἔχει, κάθε ἄλλο εἶναι ἡ σύμφωνος πρὸς τὴν ἀντιληπτικὴν δύναμιν τῶν παίδων. Ἀξίωμα παιδαγωγικὸν ἀναμφισβήτητον εἶναι νὰ χωρῇ ἡ διδασκαλία ἀπὸ τῶν εὐχερεστέρων πρὸς τὰ δυσχερέστερα, ἀπὸ τῶν εὐκολωτέρων πρὸς τὰ δυσκολώτερα. Καὶ ὅμως, ἐν ᾧ διὰ πάντα σχεδὸν τὰ λοιπὰ μαθήματα τὸ τοιοῦτον ἐπεκράτησε, μόνον διὰ τὸ μάθημα τὸ θρησκευτι

κὸν τὸ θεμελιῶδες τοῦτο ἀξίωμα τῆς παιδαγωγικῆς δὲν κατώρθωσε νὰ ἰσχύσῃ. Οὕτω ἡ χριστιανικὴ ἠθική, ἥτις παρέχει τοὺς νόμους καὶ κανόνας τοὺς ἐξαχθέντας ἐκ συγκεκριμένων παραδειγμάτων τῆς ἁγίας Γραφῆς, διδάσκεται ἐν τῇ Γ´ Γυμνασίου, ἐν ᾧ ἀντιθέτως ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἐν τῇ Δ´ τοῦ Γυμνασίου. Τὰ ἀπολυτίκια τῶν ἁγίων ἐν τῇ Α´ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἐν ᾧ τὰ ἀπολυτίκια τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν ἐν τῇ Β´ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἡ Κατήχησις, τὸ κατ' ἐξοχὴν φιλοσοφικὸν μάθημα, ἐν τῇ Γ´ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἐν ᾧ αἱ παραβολαὶ ἑρμηνεύονται ἐν τῇ Α´ τοῦ Γυμνασίου.

8. Χρόνος τῆς διδασκαλίας.

Σπουδαιοτάτη ὡσαύτως ἡ δυσχέρεια, ἣν ὁ θεολόγος συναντᾷ ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς διδασκαλίας. Εἶναι δυνατὸν νὰ διέλθῃ καὶ τὰς 4 περιόδους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας διδάσκων μίαν ὥραν τὴν ἑβδομάδα εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Δ´ τοῦ Γυμνασίου; Εἶναι δυνατὸν νὰ διέλθῃ τις διδάσκων εὐσυνειδήτως ὅλην τὴν ὕλην τὴν ἀναγεγραμμένην εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Γ´ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἤτοι ὁλόκληρον τὴν Κατήχησιν, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ σχίσματος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τὴν Λειτουργικὴν καὶ ἑρμηνείαν περικοπῶν Εὐαγγελίου, ἔστω καὶ ἂν περιορίζηται εἰς τὰ κυριώτατα; Εἶναι δυνατὸν ἐν τῇ Γ´ τοῦ Ἀστικοῦ νὰ διδαχθῶσιν αἱ μαθήτριαι, διατιθεμένων δύο καὶ μόνον ὡρῶν καθ' ἑβδομάδα, τὰ σπουδαιότερα τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, τὰ σπουδαιότερα τῆς Χριστιανικῆς Κατηχήσεως, τὰ σπουδαιότερα τῆς Λειτουργικῆς κ.λ.π. ὡς ὁρίζει τὸ πρόγραμμα; Δεδομένου δὲ ὅτι, συμφώνως τῷ νέῳ προγράμματι, ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας περιορίζεται εἰς μίαν καὶ μόνην ὥραν καθ' ἑβδομάδα, ἐρωτῶμεν: Πῶς εἶναι δυνατὸν αὕτη νὰ διδαχθῇ εἰς χρόνον τόσον ὀλίγον; Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ καταρτισθῶσιν οἱ παῖδες θρησκευτικῶς, ἀφ' οὗ τόσον ὀλίγος διατίθεται χρόνος διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος;

9. Προγενέστερος θρησκευτικὸς καταρτισμός.

Ἴσως οἱ τάξαντες τόσον βραχὺν χρόνον πρὸς διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν ἐστηρίχθησαν ἐπὶ τοῦ προγενεστέρου θρησκευτικοῦ καταρτισμοῦ, ὃν λαμβάνουσιν οἱ παῖδες εἰς τὰ διάφορα σχολεῖα. Τοῦτο εἶναι πλάνη οἰκτρὰ καὶ μόνον ὡς ἀστεῖον ἐπιχείρημα δύναται νὰ

ἐκληφθῇ, δεδομένου ὅτι οἱ μαθηταί, διδασκόμενοι τὸ θρησκευτικὸν μάθημα παρὰ διδασκάλων μήπω κατηρτισμένων εἰσέτι, ἔρχονται μὲ ἀσθενεστάτην θρησκευτικὴν συγκρότησιν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις, ἥτις μᾶλλον δυσχερείας πρόξενος ἢ ὠφελείας γίνεται, δι' οὓς λόγους ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν.

10. Τὸ βιβλίον τοῦ μαθητοῦ.

Σύμφωνα πρὸς τὴν περιγραφομένην ἀνωτέρω κατάστασιν εἶναι καὶ τὰ βιβλία τὰ θρησκευτικά, ὧν χρῆσιν ποιοῦσιν οἱ μαθηταὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις. Εὐτυχῶς ταῦτα παρ' ὅλας τὰς ἐγκρίσεις των ἐξετοπίσθησαν ὑπὸ τῶν περισσοτέρων θεολόγων, οἵτινες ἀντικατέστησαν ταῦτα διὰ τοῦ τετραδίου τοῦ συστήματος.

11. Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ Θεολόγου.

Εἰς τὰς μεγάλας δυσχερείας, πρὸς ἃς καθημερινῶς παλαίει ὁ θεολόγος διδάσκαλος, δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν οἰκονομικὴν θέσιν αὐτοῦ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ μισθοδοσίαι πάντων τῶν λειτουργῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἰδίᾳ δὲ τῶν θεολόγων, εἶναι γλισχρόταται, μὴ δυνάμεναι νὰ ἐπαρκέσωσιν οὐδὲ πρὸς τὰς στοιχειώδεις ἀνάγκας τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ θεολόγος μειονεκτεῖ τῶν ἄλλων, δυναμένων δι' ἰδιαιτέρων παραδόσεων νὰ πληρῶσι τινας τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν. Ἀντιθέτως ὁ θεολόγος περιορίζεται εἰς τὴν εὐτελῆ καὶ πενιχρὰν μισθοδοσίαν, παλαίων καρτερικῶς ὅπως διατηρήσῃ τὴν ἠθικὴν ἀξιοπρέπειαν, χωρὶς οὐδεμίαν ἐλπίδα βελτιώσεως τῆς καταστάσεώς του διὰ προαγωγῆς, ἥτις μονοπωλιακῶς ἐδόθη εἰς τοὺς φιλολόγους.

Β'.) Πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως νομίζομεν ὅτι ἐνδείκνυται τὰ ἑξῆς μέτρα:

1). Διὰ τοὺς ἀνωμάλους πνευματικῶς παῖδας νὰ ἱδρυθῶσιν ἰδιαίτερα σχολεῖα μὲ προσωπικὸν ἐκ τῶν πλέον παιδαγωγικῶς ἠσκημένω[ν] διδασκάλων, ἢ νὰ καταρτισθῶσι βοηθητικαὶ τάξεις, εἰς ἃς τόσον α[ἱ] ἔμφυτοι ὅσον καὶ αἱ ἐπίκτητοι ψυχοπαθήσεις καὶ καταστάσεις τῶ[ν] παίδων νὰ εὑρίσκωσι τὴν κατάλληλον αὐτῶν θεραπείαν, ἐφ' ὅσον εἶνα[ι] ἐφικτόν. Οὕτω καὶ οἱ πνευματικῶς ἀνώμαλοι παῖδες θὰ καθίσταντα[ι] βαθμιαίως πνευματικῶς ὑγιεῖς, θὰ δύνανται ἀκωλύτως νὰ προοδεύωσ[ι]

τοῦ διδασκάλου μὴ ἔχοντος πλέον τὴν ὑποχρέωσιν ἐν τῇ πορείᾳ τῆς διδασκαλίας νὰ ἔχῃ τοὺς πρώτους ὑπ᾿ ὄψιν.

2). Ἀφ᾿ οὗ ἡ οἰκογένεια, δι᾿ οὓς λόγους ἀνωτέρω ἀνεπτύξαμεν, ἔπαυσε πλέον νὰ ἀποτελῇ σοβαρὸν παράγοντα τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως τοῦ παιδός, ματαιοῦσα οὐχὶ σπανίως καὶ πάσας τὰς πρὸς προαγωγὴν τῆς ἠθικῆς τοῦ παιδὸς προσπαθείας τοῦ σχολείου, αἵτινες, ὅσον μεθοδικῶς καὶ ἂν καταβάλλωνται, οὐδὲν σπουδαῖον δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι ἐφ᾿ ὅσον ὁ παῖς εἶναι ἠθικῶς ἀνερμάτιστος, ἀνάγκη νὰ προσεγγίσωμεν τὸ σχολεῖον πρὸς τὴν οἰκογένειαν, ἀφ᾿ οὗ αὕτη ἵσταται τόσον μακρὰν αὐτοῦ διὰ νὰ κάμῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αὕτη δὲν κατορθοῖ. Τοῦτο δὲ θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ἱδρύσεως νηπιαγωγείων, εἰς ἃ ὑποχρεωτικῶς θὰ φοιτᾷ ὁ παῖς ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν θεολόγων, οἵτινες συχνάκις θὰ ἐπισκέπτωνται ταῦτα, παρακολουθοῦντες τὰς προόδους τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως τῶν παίδων καὶ λαμβάνοντες ἐν ἀνάγκῃ τὰ κατάλληλα πρὸς προαγωγὴν αὐτῆς μέτρα.

3). Νὰ ἐπιβληθῇ ὁ ἐκκλησιασμὸς τῶν μαθητῶν εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ σχολεῖα.

4). Νὰ ἀνατεθῇ εἰς τοὺς θεολόγους ἡ ἐπ᾿ ἐκκλησίας διδαχὴ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τοὐλάχιστον τετράκις τοῦ μηνός διαιρουμένων τῶν ἐνοριακῶν ναῶν εἰς ἐκκλησιαστικὰς περιφερείας ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαρχόντων θεολόγων. Τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ Ταμεῖα τῶν ἐνοριακῶν ναῶν, τῶν ὑπαγομένων εἰς ἑκάστην περιφέρειαν (εἰς οὓς ναοὺς ἐκ περιτροπῆς θὰ κηρύττωσιν οἱ θεολόγοι), νὰ ὑποχρεωθῶσι διὰ νόμων νὰ καταβάλλωσιν εἰς τούτους 25 δραχμὰς δι᾿ ἕκαστον κήρυγμα, ἀποζημιουμένων οὕτω τῶν θεολόγων διὰ τὴν πρόσθετον ταύτην ὑπηρεσίαν.

5). Νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὸν θεολόγον ἡ ἐπίβλεψις τῆς ἠθικῆς ἐπιδόσεως ἑκάστου μαθητοῦ, ἣν νὰ βαθμολογῇ, ἡ δὲ βαθμολογία νὰ καταχωρίζηται ἐν τῷ εἰδικῷ ἐλέγχῳ μετὰ τῶν λοιπῶν βαθμῶν, οἵτινες κανονίζουσι τὴν προαγωγὴν τοῦ μαθητοῦ.

6). Νὰ διορισθῇ παρὰ τῷ ἐκπαιδευτικῷ συμβουλίῳ καὶ σύμβουλος ὡς καὶ ἐπιθεωρηταὶ διὰ τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ Γυμνάσια θεολόγους, προερχόμενοι ἐκ τοῦ κλάδου τούτου.

7). Νὰ ἀντικατασταθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς θρησκευτικῆς ὕλης δι᾿

ὕλης καταλλήλου δι᾽ ἑκάστην τάξιν καὶ συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς.

8). Νὰ πολλαπλασιασθῶσιν αἱ ὧραι τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος εἰσαγομένης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας ἔν τε τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι τοῦ Γυμνασίου. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐκτὸς τῶν ὡρῶν τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος νὰ διδάσκωνται ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς ἑβδομάδος ὑπὸ τοῦ θεολόγου τὴν Ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν.

9). Νὰ προκηρυχθῇ διαγωνισμὸς πρὸς σύνταξιν καταλλήλων Χρηστομαθειῶν.

10). Νὰ ἀνατεθῇ εἰς τοὺς θεολόγους ἐν τοῖς Γυμνασίοις νὰ διδάσκωσιν ἐκτὸς τοῦ μαθήματός των καὶ τὴν Ἱστορίαν, ἀφ᾽ οὗ ἤδη διδάσκουσι τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, ἥτις ἀποτελεῖ μέρος τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας, εἰς δὲ τοὺς παιδαγωγικῶς ἠσκημένους καὶ τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα τοῦ Γυμνασίου.

Ἀρχιμ. ***Σπυρίδων Α. Ἑρμογένης Δ. Θ.***
Καθηγητής.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἡ μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρωσσίας.

(Συνέχεια τῆς σελ. 428).

Ἐκ τῆς ἱστορίας εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ Ρῶσσοι μετὰ χριστιανικῆς θρησκείας παρέλαβον ἐκ τοῦ Βυζαντίου καὶ τὰ λειτουργικὰ βιβλία καὶ τὴν τότε ἐν χρήσει Βυζαντινὴν μουσικήν, ἥτις εἶχε προξενήσει ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Βογιάρους, τοὺς πρέσβεις τοῦ πρίγκηπος Βλαδιμήρου (τοῦ ἁγίου τῶν Ρώσσων), ἂν πιστεύσωμεν εἰς τὸ γνωστὸν ἀνέκδοτον τοῦ Κυπριανοῦ. Ἡ μουσικὴ αὕτη ἀνεμίχθη ἐνωρὶς μὲ λαϊκὰς μελῳδίας καὶ οὕτως ἐμορφώθησαν διάφορα μονόφωνα συστήματα Ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνῳδίας, ὡς τὸ τοῦ Μεγάλου Μοναστηρίου τῆς Μόσχας (ΖΝΑΜΕΝΝΙΙ) β᾽) τὸ Ἑλληνικὸν (ΓΡΕΤΣΕΣΚΙΙ) γ᾽) τὸ Βουλγαρικὸν (ΜΠΟΥΛΓΚΑΡΣΚΙΙ) καὶ δ᾽) τὸ τοῦ Κιέβου (ΚΙΕΒΣΚΙΙ ΡΑΣΠΕΦ).

Ἰδιαιτέραν θέσιν εἰς τὴν Ρωσσικὴν λατρείαν κατέχει τὸ 1ον σύστημα (τὸ ZNAMENNII) κατὰ τὸ ὁποῖον ἐγράφησαν: α΄) ἡ ***Ὀκτώηχος*** β΄) τὸ ***Εἱρμολόγιον*** γ΄) τὸ ***Λειτουργικὸν βιβλίον*** καὶ ἄλλα. Κατὰ τὰ ἄλλα 3 συστήματα (Ἑλληνικόν, Βουλγαρικὸν καὶ τὸ τοῦ Κιέβου), δὲν ὑπάρχουν πλήρεις σειραὶ Ἐκκλησιαστικῆς ὑμνῳδίας, σῴζονται ὅμως ἀρκετὰ μέρη. Ἡ Ρωσσικὴ μουσικὴ κατ᾽ ἀρχὰς ἐγράφετο διὰ τοῦ σλαυωνικοῦ ἀλφαβήτου, βραδύτερον δι᾽ ἰδιαιτέρας παρασημαντικῆς, ἥτις ἀντικατεστάθη ὁριστικῶς διὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, ὅτε ἀρχίζει καὶ ἡ τεχνικὴ διαρρύθμισις τῆς μουσικῆς τῶν Ρώσσων· διότι μέχρι τοῦ Μ. Πέτρου ἡ μουσική, ὅπως καὶ τὸ θέατρον καὶ τὰ καθόλου δημόσια θεάματα ἐθεωροῦντα ἔργα τοῦ Σατανᾶ. Ἀλλὰ τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τοῦ Μ. Πέτρου διέλυσε τὰς φοβερὰς ἐκείνας προλήψεις, ἡ δὲ ἐπακολουθήσασα αἰσθητικὴ διαπαιδαγώγησις (education) προπαρεσκεύασε μίαν Ρωσσίαν μουσικὴν προκαλοῦσαν σήμερον τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Εὐρώπης! Παραλλήλως μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Συμφωνικῆς καὶ τῆς θεατρικῆς μουσικῆς ἀνεπτύχθη μεγάλως καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ διὰ τῶν ἐθνικῶν μουσικῶν τῆς Ρωσσίας Λιβώφ, Μπαχμέτιεφ, Τουρτσανίνωφ, Μπορτνιάσκη, Γκλίνκα, Τσαϊκόφσκη καὶ ἄλλων. Μεγάλην ἀξίαν ἔχουν αἱ συνθέσεις τοῦ Λιβὼφ τοῦ ἐθνικοῦ Μουσικοῦ τῶν Ρώσσων, ὅστις ἔγραψε καὶ τὸν ἐθνικὸν Ὕμνον (Μπόζε τσαριὰ χρανὶ). Ὁ μουσικὸς οὗτος διεσκεύασε διὰ τέσσαρας φωνὰς (1830-1850) τὴν Ὀκτώηχον, τὸ Εἱρμολόγιον, τὴν Λειτουργίαν καὶ ὅλην τὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν καὶ τὰ ἔργα ταῦτα ἐξεδόθησαν πρῶτον τῇ ἀδείᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος Νικολάου τοῦ Α΄ καὶ τῇ εὐλογίᾳ τῆς Ι. Συνόδου. Ὄχι ὀλιγώτερον γνωστὸς εἶναι καὶ ὁ ***Βαχμέτιεφ*** γράψας σύστημα ἁπλοῦν μονόφωνον καὶ ἄλλο διὰ τετράφωνον ἀνδρικὸν χορόν. Ἐκ τῶν λοιπῶν ὁ ἱερεὺς Τουργκανίνωφ εἰργάσθη πολὺ διὰ τὰ ᾄσματα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ὁ ***Μπορτνιάνσκη*** διὰ τὰ λαμπρά του Κοινωνικὰ (***Κοντσέρτι***) τοὺς ψαλμοὺς καὶ τὰ Χερουβικά, ὁ ***Γκλήνκα*** διὰ Χερουβικά, ὁ ***Τσαϊκόφσκη*** δι᾽ ὁλόκληρον λειτουργίαν κ. ἄ.

Ὅλαι αἱ ἀνωτέρω συνθέσεις εἶναι ἐγκεκριμέναι ὑπὸ τῆς Ι. Συνόδου τῆς Ρωσσίας· τὸν σχετικὸν ἔλεγχον ἐνεργεῖ εἰδικὸς ***τσένσωρ*** διωρισμένος ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῆς Συνόδου, ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τῆς

ὁποίας οὐδεμία Ἐκκλησιαστικὴ σύνθεσις δύναται νὰ ἐκτελῆται τακτικῶς εἰς τὰς Ἐκκλησίας.

Τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ᾄσματα εἶναι διαδεδομένα εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις· καὶ ὅσοι εὑρέθησαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα θὰ ἐνθυμοῦνται τὰς ἁρμονικὰς ψαλμῳδίας τῶν Ρώσσων προσκυνητῶν πρὸ τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ!

Ἡ μονόφωνος ψαλμῳδία σήμερον εἶναι ἐντελῶς ἐγκαταλελειμμένη, διατηρεῖται δὲ μόνον εἰς τὸν ἐν Μόσχᾳ Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῆς Κοιμήσεως. Εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ μικρότερα χωρία ψάλλουν ἁρμονικῶς· εἶναι πολὺ σπάνιον εἷς ψάλτης νὰ εὑρεθῇ ψάλλων μόνος. Πάντοτε μετ' αὐτοῦ συμψάλλουν καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν ἐνοριτῶν, διαφόρου ἡλικίας, ἐρασιτέχναι, ψάλλουν δ' ἐννοεῖται ἀπὸ ὡρισμένου βιβλίου ᾄσματα εἰς 4 ἕως 8 φωνάς. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἕκαστος ναὸς ἔχει ἰδιαίτερον χορὸν μὲ περισσοτέρους ἢ ὀλιγωτέρους ἐκτελεστὰς ἀναλόγως τοῦ διατιθεμένου χρηματικοῦ ποσοῦ. Ὑπάρχουν χοροὶ ἐκ 15, 20, 30, 60, 70, 80, 100 καὶ 150 προσώπων. Γνωστοὶ εἶναι ἰδίως ὁ αὐτοκρατορικὸς χορὸς ἐξ 150 προσώπων (ἐν Πετρουπόλει), ὁ χορὸς τοῦ Μητροπολίτου ἐξ 100 προσώπων (Πετρούπολις), ὁ χορὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου ἐξ 80 προσ. (Πετρούπολις) ὁ Συνοδικὸς χορὸς ἐξ 75 προσ. (Μόσχα), ὁ χορὸς τῆς Μητροπόλεως τῆς Καζὰν ἐξ 60 προσ. (Πετρούπολις), ὁ χορὸς τοῦ πρίγκιπος Χερεμέτιεφ καὶ ἄλλοι. Γνωστοὶ Ἀρχιμουσικοὶ καὶ συνθέται τῆς συγχρόνου Ρωσσίας εἶναι οἱ κ.κ. ***Καστάλσκη, Ἀρχάγκελσκη, Τερνώφ, Φατέγιεφ, Ἱππόλυτωφ, Ἰβάνωφ, Γκρετσανίνωφ*** καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Οἱ ἱερεῖς καὶ ἐν γένει ὁ κλῆρος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι πρόσωπα ἐννοοῦντα ἀπὸ μουσικήν, διότι εἰς τὰς ἱερατικὰς σχολὰς ἡ Ἐκκλησ. μουσικὴ εἶναι ὑποχρεωτικὸν μάθημα.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Ἀρχιμουσικούς, οὗτοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἔχωσι δίπλωμα ἢ μουσικῆς σχολῆς (καὶ μουσικαὶ σχολαὶ ὑπάρχουν εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ρωσσίας) ἢ εἰδικῆς Σχολῆς ὡς π. χ. τοῦ Σμολένσκη, ἢ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ χοροῦ, ἢ τοῦ ἐν Μόσχᾳ Σχολείου τῆς Συνόδου, ἢ τέλος τοῦ Ὠδείου. Τὸ Κράτος ὑποστηρίζει τοὺς ἔχοντας ἰδιαιτέραν ἰδιοφυΐαν[1].

---

[1] Τὰς λεπτομερεῖς πληροφορίας ὀφείλομεν εἰς τὸν εὐγενέστατον συνάδελφον καὶ φίλον κ. Νικόλαον Μίνιν, διευθυντὴν τῆς ἐν Ἀθήναις Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ μουσικὴ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας.

Πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ Σερβικοῦ Κράτους εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας ἐγίνετο χρῆσις τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς· τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐξηγεῖται ἱστορικῶς, διότι αἱ τότε ὑπὸ Τουρκικὴν κυριαρχίαν διατελοῦσαι Σερβικαὶ Ἐπαρχίαι ὑπήγοντο εἰς τὸ κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ διῳκοῦντο ἀπὸ Ἕλληνας Μητροπολίτας. Ἐν τῷ ἐν Καρλοβιτσίῳ ὅμως ἐθνικῷ καὶ θρησκευτικῷ κέντρῳ τῶν Σέρβων ἐκαλλιεργεῖτο ἰδιαίτερον μουσικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Σερβίας διεδόθη καὶ ὑποκατέστησε τὴν Βυζαντινὴν μουσικήν. Τὸ σύστημα Καρλοβιτσίου ἦτο ἁπλοῦν, μονόφωνον καὶ μὲ ἰδιαιτέραν σημειογραφίαν.

Ἀλλ' ἡ Σερβία εὑρισκομένη εἰς μεγάλην ἐπαφὴν μὲ τὴν μουσικῶς προηγμένην Αὐστρίαν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνῃ στάσιμος εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο· καὶ οὕτω βλέπομεν νὰ λαμβάνηται ἐνωρὶς πρόνοια διὰ τὴν τεχνικὴν διαρρύθμισιν τῆς Ἐκκλησ. μουσικῆς. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνέλαβε καὶ ἔφερεν εἰς πέρας ὁ διάσημος Σέρβος μουσικὸς ***Μακράνιατς***. Ὁ μουσικὸς οὗτος εἰγάσθη ἐπὶ τῶν μελῳδιῶν τοῦ Καρλοβιτσίου, τὰς ὁποίας μετέγραψεν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν σημειογραφίαν καὶ διερρύθμισε τεχνικῶς εἰσαγαγὼν τὴν ἁρμονίαν κατὰ τὸ Ρωσσικὸν σύστημα πρὸς τὸ ὁποῖον ἔχει μεγάλην σχέσιν. Ἡ μουσικὴ τοῦ Μακράνιατς διατηρήσασα τὴν ἀρχαίαν βάσιν ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τὴν Σερβικὴν Σύνοδον καὶ διεδόθη εἰς τὰς Σερβικὰς Ἐκκλησίας ὡς Ἐθνικὴ Ἐκκλησιαστικὴ μουσική. Ὁ Μακράνιατς ἐκαλλιέργησε καὶ τὴν λαϊκὴν μουσικήν, συλλέξας τὰ δημώδη ᾄσματα καὶ συνθέσας ᾄσματα καὶ χορῳδίας[1]· διὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ μουσικὸς οὗτος θεωρεῖται ἐν Σερβίᾳ ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ ὁ ***Βοὺκ-Καρατζὶτζ*** διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς Σερβικῆς γλώσσης. Μεγάλως συνετέλεσε διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς καὶ ὁ ***Στάνισλαβ Μπινίτσκη***, Διευθυντὴς τῆς Ὀρχήστρας τῆς Βασιλικῆς φρουρᾶς τοῦ Βελιγραδίου, ἥτις εὑρίσκεται σήμερον ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ὁ ***Μπινίτσκη*** ἠσχολήθη

---

[1] Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ Σερβικὴ χορῳδία τοῦ Βελιγραδίου ὑπὸ τὸν Μακράνιατς ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας καὶ ἔδωκε 2 συναυλίας εἰς τὸ Δημοτικὸν θέατρον μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν.

καὶ μὲ τὴν ἐκκλησ. μουσικὴν ἀλλ' ἐπὶ βάσεως μᾶλλον Εὐρωπαϊκῆς καὶ νεωτεριστικῆς. Διετήρησεν ἐν τούτοις τὸ Ἐκκλ. ὕφος καὶ ἡ Σερβικὴ Σύνοδος ἐνέκρινε καὶ τὸ σύστημα τοῦτο τὸ ὁποῖον ἐψάλλετο εἰς τὴν ἐν Βελιγραδίῳ Ἐκκλησίαν τῆς Ἀναλήψεως (Βοζνεσένσκαγια). Ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ ***Μακράνιατς*** νέοι συνθέται μὲ πολὺ τάλαντον ἀπὸ τοὺς ὁποίους πολλὰ ἀναμένει ἡ Σερβία διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς της, εἶναι ὁ ***Μίλωε Μίλωεβιτς*** καὶ ὁ ***Μανώηλοβιτς***· ὁ τελευταῖος ἐσπούδασεν ὡς ὑπότροφος τῆς Σερβικῆς Συνόδου ἐν Ρωσσίᾳ καὶ διεδέχθη τὸν πρὸ διετίας ἀποθανόντα Μακράνιατς εἰς τὸ Σεμινάριον τοῦ Βελιγραδίου [1].

Ἡ μουσικὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας.

Εἰς τὴν Ρουμανίαν ἄλλοτε ἦτο ἐν χρήσει ἡ Βυζαντινὴ μουσική· αὕτη ἀνεμίχθη μὲ ρουμανικὰς καὶ σλαυικὰς μελῳδίας καὶ ἐμορφώθη διαίτερον Ρουμανικὸν σύστημα μὲ χαρακτῆρα μᾶλλον Βυζαντινοσλαυικόν. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι μονόφωνον καὶ ἐκτελεῖται κατὰ Βυζαντινὸν τρόπον ἀπὸ δύο ψάλτας, δεξιὸν καὶ ἀριστερόν. Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν ὅμως τῆς μουσικῆς ἡ μονοφωνία ἤρχισε νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὴν πολυφωνίαν καὶ σήμερον εἰς τὰς Ρουμανικὰς Μητροπόλεις τοῦ Βουκουρεστίου, τοῦ Ἰασίου καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων ἀκούεται ἁρμονικὴ μουσικὴ συντεθειμένη κατ' ἐλεύθερον Εὐρωπαϊκὸν ὕφος καὶ διὰ μικτοὺς μάλιστα χορούς.

Στάσιμοι λαοί.

Ἐξ ὅλων τῶν Χριστιανικῶν λαῶν παρέμειναν στάσιμοι καὶ ἀσυγκίνητοι: οἱ Βούλγαροι, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Κόπται καὶ οἱ Ἀβησσίνιοι. . . . . Δὲν εἶναι ὅμως ἀπίθανον νὰ εἰσέλθουν καὶ οὗτοι βραδύτερον εἰς τὸν δρόμον τῆς τέχνης· ἡ ἐξέλιξις εἶναι νόμος φυσικός, αἰώνιος καὶ ἀκατανίκητος.

(Ἀκολουθεῖ) *Κωνστ. Παπαδημητρίου.*

[1] Κατὰ πληροφορίας τοῦ Σέρβου ἱερέως Πιπέρκοβιτς, τοῦ α'. Γραμματέως τῆς ἐν Ἀθήναις Σερβικῆς Πρεσβείας κ. Ντούσιτς καὶ τοῦ κ. Μελέγκοβιτς.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΘΡΑ

Τὸ ἐν ταῖς δοκιμασίαις θάρρος.

«Μὴ φοβοῦ, μετὰ σοῦ γάρ εἰμι».
(Ἠσ. μα΄, 10).

Τὸ νὰ χάσῃ τις ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἀπὸ βάθους καρδίας ἀγαπᾷ, εἶνε, ὡς νὰ ἀποθνήσκῃ τρόπον τινὰ αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἡ μήτηρ, ἡ ὁποία χάνει τὸ τέκνον της, δὲν χάνει πραγματικῶς τὸ καλλίτερον μέρος ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ της; Μόνον ἡ ἰδέα, ὅτι εἷς ἐκ τῶν ἀγαπητῶν μας δύναται νὰ ἀποθάνῃ, μᾶς κάμνει σήμερον νὰ τρέμωμεν ἐκ φόβου. Ἀλλ᾽ ἰδοὺ ἡ ἐνθαρρυντικὴ ὑπόσχετις τοῦ Θεοῦ: «Ἐγὼ εἶμαι μετὰ σοῦ». Εἷς ἐκ τῶν πειρασμῶν τοῦ χριστιανοῦ εἶνε νὰ ἐρωτᾷ ἑαυτόν, ἐὰν θὰ ἔχῃ τὸ ἀρκοῦν θάρρος διὰ νὰ ὑποφέρῃ δοκιμασίαν, ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα ἐκείνη. Τοιαύτη ἐρώτησις εἶνε ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ὁ Θεὸς μᾶς λέγει, ὅτι θὰ εἶνε Αὐτὸς ἐκεῖ, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φόβου, διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ, διὰ νὰ μᾶς ἐνθαρρύνῃ. Ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, τότε μόνον θὰ κανονίσῃ τὴν χάριν Του, τὴν δύναμίν Του, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν. Ἂς περιμένωμεν μὲ ὑπομονὴν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεώς Του.

Τὴν εὑρίσκομεν φανερὰν εἰς τὴν ζωὴν μιᾶς χριστιανῆς, τὴν ὁποίαν πολλοὶ ἀκόμη σύγχρονοι, ἔχουσι γνωρίσει, θαυμάσει καὶ ἀγαπήσει, τὴν κυρίαν Βάλτερ (Walther). Γυνὴ μὲ καρδίαν ἐξαιρετικῶς τρυφερὰν καὶ φιλόστοργον, ἔχασε σχεδὸν αἰφνιδίως ἕνα ἐκ τῶν υἱῶν της. Ἡ λύπη της ἦτο μεγάλη, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόσχεσίν Του, ὁ Θεός, διὰ τοῦ Χριστοῦ, ἦτο ἐκεῖ, τόσον ζωντανός, τόσον παρήγορος, ὥστε αὐτομάτως μετὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, ὕμνος πίστεως καὶ ἐλπίδος ἐξῆλθεν ἐκ τῆς καρδίας καὶ ἐκ τῶν χειλέων τῆς δοκιμασθείσης μητρός. Αἰφνίδιον ὑπῆρξε τὸ πλῆγμα, αἰφνίδιος καὶ ἡ βοήθεια. Καὶ αὕτη, ὅπως θὰ τὸ εἴπῃ ἀργότερα εἰς μίαν τῶν ἐπιστολῶν της, εἶδε τὸν «Οὐρανὸν ἀνεῳγμένον» καὶ διὰ τοῦτο ἠδυνήθη κατὰ τὴν ὥραν τῆς δοκιμασίας νὰ ψάλλῃ εἰς τὸν Κύριον τὴν πλήρη ἐμπιστοσύνης ὑποταγήν της.

Καὶ ἡμεῖς, ἐπίσης, ἂς μὴ φοβώμεθα τίποτε. Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν

γνωρίζει τί τῷ ἐπιφυλάττει ἡ αὔριον, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζομεν, εἶνε, ὅτι, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς δοκιμασίας, ὁ Θεὸς θὰ κανονίσῃ ἀνάλογον, καὶ ἀκόμη περισσοτέραν, τὴν δύναμίν Του πρὸς τὴν ἀδυναμίαν μας.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ) Ε. Α. Κ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησιαστικά.

Ἡ ὑπὸ τὸν Πανιερ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Μελέτιον Ἀποστολή. — Περὶ τοῦ ταξειδίου τῆς ὑπὸ τὸν Παν. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν εἰς Ἀμερικὴν Ἀποστολῆς γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Παρισίων ὑπὸ χρονολογίαν 26 Ἰουλίου ἐν. ἔτους τὰ ἀκόλουθα:

Ἡ ὑπὸ τὸν Πανιερ. Μητροπολίτην Ἐκκλησιαστικὴ Ἀποστολὴ ἀναχωρήσασα ἐξ Ἀθηνῶν τῇ πρωΐᾳ τῆς 8 Ἰουλίου, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, μετὰ λειτουργίαν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ ναΰδρίῳ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου πρὸς κοινωνίαν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων καὶ δέησιν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπὶ κατευοδώσει εἰς μακρὸν καὶ κινδυνῶδες ταξείδιον εἰς Ἀμερικήν, ἀφίκετο πρὸς ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας εἰς Πάτρας ἔνθα καὶ διενυκτέρευσε· τῇ δ' ἐπιούσῃ 9 Ἰουλίου διὰ τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ «Ναυκρατοῦσα» ἀπῆλθεν ἐκ Πατρῶν κατευθυνομένη εἰς Ἰταλίαν καὶ μετὰ λαμπρὸν πλοῦν ἀπεβιβάσθη περὶ ὥραν 10 τῆς Τρίτης (10 Ἰουλίου) εἰς Καλλίπολιν.

Μετὰ μικρὰν ἐν Καλλιπόλει ἀνάπαυσιν ἡ ὑπὸ τὴν Α. Σ. τὸν Μητροπολίτην Ἀποστολὴ ἀπῆλθεν εἰς Ρώμην, σταθμεύσασα ἐπὶ πολὺ ἐν Βάρει καὶ ἐπισκεφθεῖσα τὸν ἐκεῖ ναὸν τοῦ ἁγ. Νικολάου, ἐν ᾧ καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ διασῴζεται. Εἰς Ρώμην ἀφίκετο μετὰ λίαν κοπιῶδες ταξείδιον περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 12 Ἰουλίου, διέτριψε δ' ἐκεῖ ἐπὶ πέντε ἡμέρας, καθ' ἃς ἐπεσκέφθη τὰ Χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς αἰωνίας πόλεως καὶ τὰς κατακόμβας. Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ὁ Μητροπολίτης ἐγένετο δεκτὸς εἰς ἀκρόασιν ὑπὸ τοῦ κ. Σοννῖνο, τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, μέλη δέ τινα τῆς Ἀποστολῆς ἐπεσκέφθησαν καὶ τὴν παρὰ τὴν Ρώμην Μονὴν τῆς Κρυπτοφέρης, τῆς δὲ θείας Λειτουργίας ἡ Ἀποστολὴ κατὰ τὴν Κυριακὴν ἠκροάσθη ἐν τῷ ἐν Ρώμῃ Ρωσσικῷ ναῷ.

Τῇ 17ῃ Ἰουλίου ἀπελθοῦσα ἐκ Ρώμης, διὰ Τουρίνου, οὗτινος τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν ἐπεσκέφθη, μετὰ μακρὸν ταξείδιον ἀφίκετο εἰς Παρισίους τῇ 19 Ἰουλίου, ἔνθα διέτριψε μέχρι σήμερον.

Τῇ 22 Ἰουλίου ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἑλληνικῷ ναῷ, μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς ὁμιλήσας πρὸς τὸ πυκνὸν ἑλληνικὸν ἐκκλησίασμα, μετὰ μεγίστης συγκινήσεως καὶ τῆς Λειτουργίας καὶ τῆς λίαν ἐπικαίρου καὶ ἐνθουσιώδους ὁμιλίας τοῦ Μητροπολίτου ἀκροασθέν. Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῆς ἐν Παρισίοις διαμονῆς ὁ Μητροπολίτης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐπεσκέφθη τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Γαλλίας, τὸν Πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, τὸν Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὸν Καρδινάλιον Ἀρχιεπίσκοπον Παρισίων, παρ' ἁπάντων γενόμενος δεκτὸς μετ' ἐξαιρετικῶν τιμῶν καὶ εἰς πάντας καταλλήλως ὑποβαλὼν τὰ εἰς προαγωγὴν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν συμφερόντων συντείνοντα. Αἱ μετὰ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ συνεντεύξεις καὶ ὁμιλίαι τοῦ Μητροπολίτου ὑπῆρξαν ὑψίστης σπουδαιότητος, λίαν δ' εὐμενῶς ὁ Γαλλικὸς τύπος τῶν Παρισίων παρηκολούθησε τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν τοῦ Μητροπολίτου, δημοσιεύσας καὶ εἰδήσεις σχετικὰς καὶ περιλήψεις τῶν λόγων αὐτοῦ.

νοντο προηγουμένως αἱ συνοδικαὶ ἐργασίαι.

Ὁ νέος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν εὐθὺς ὡς ἀνέλαβε τὰ προεδρικὰ αὐτοῦ καθήκοντα, κατάπληκτος ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ ὅτι τοσοῦτον πλῆθος ὑποθέσεων παρέμενεν ἐκκρεμὲς ἐν τῷ συνοδικῷ γραφείῳ ἠξίωσε παρ' αὐτοῦ τὴν ταχίστην διονύχισιν καὶ ὑποβολὴν αὐτῶν ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἡ ἐπιθυμία τῆς Σεβασμιότητός Του ἐξετελέσθη ὑπὸ τοῦ συνοδικοῦ Γραφείου χωρὶς κἂν νὰ προστεθῇ τὸ ἀπὸ πολλοῦ ἀναγκαῖον συμπληρωματικὸν προσωπικόν. Οὐ μόνον αἱ ὑπερχίλιαι ὑποθέσεις εἰσήχθησαν ὑπὸ τῶν Γραμματέων τῆς Ἱ. Συνόδου ἐνώπιον αὐτῆς καὶ ἐπερατώθησαν ἐντὸς μόλις τεσσαράκοντα συνοδικῶν συνεδριῶν, ἀλλὰ πλὴν τῶν γενικῶν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐν γένει πραγμάτων μέτρων αὐτῆς ἡ Ἱ. Σ. ἔλαβεν ἀποφάσεις καὶ περὶ 500 περίπου ἑτέρων ὑποθέσεων ὑποβληθεισῶν εἰς αὐτὴν ἐν τῷ ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ νέου Μητροπολίτου μέχρι τοῦ λήξαντος μηνὸς χρονικῷ διαστήματι.

Διὰ τοῦτο εὐλογώτατα ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν ἀπένειμε τὸν προσήκοντα ἔπαινον εἰς τοὺς δύο γραμματεῖς αὐτῆς, καὶ δικαιότατα ἐξέφρασεν εἰς αὐτοὺς τὴν πλήρη αὐτῆς εὐαρέσκειαν.

Εἰσφοραὶ ὑπὲρ τοῦ Οἴκου τῶν Τυφλῶν. — 66) Ἐπισκοπικὴ Ἐπιτροπὴ Πατρῶν δρχ. 240, 67) Ἅγιος Νικόλαος Ῥαγκαβᾶ δρχ. 50, 68) Ναὸς Κρανιδίου δρχ. 36, 69) Ζωοδόχος Πηγὴ Ἀθηνῶν δρχ. 75, 70) Εὐαγγελίστρια Ἀσπροπύργου δρχ. 7, 71) Κοίμησις Θεοτόκου Μενιδίου δρχ. 15, 72) Ναὸς Ἀμαρουσίου δρχ. 41,35, 73) Ἐπισκοπ. Ἐπίτροπος Ζώρας δρχ. 55, 74) Ναὸς Διμηνιοῦ δρχ. 10, 75) ὁ Σ. Ἐπίσκοπος Γόρτυνος (β' δόσις) δρχ. 100, 76) Ναὸς Μολάων δρχ. 17,70, 77) Ἐπισκοπ. Ἐπιτροπὴ Ὕδρας δρχ. 25,70, 78) Ἅγιος Ἀνδρέας Λαυρείου δρχ. 7, 79) Β. Σακελλαρόπουλος ἐξ Ἄργους δρχ. 99,50, 80) ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Κίτρους δρχ. 300, 81) ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Ἀργολίδος δρχ. 542, 82) ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Ἱερᾶς καὶ Σητείας δρχ. 100, 83) ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης δρχ. 300, 84) ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κοζάνης δρχ. 90, 85) Ἐπισκοπ. Ἐπιτροπὴ Αἰγίου δρχ. 104, 68) Ναὸς Εἰσοδ. Θεοτ. Κουνουπίτσης δρχ. 8, 87) Ναὸς Λαυρείου διὰ Μ. Ῥίτσου δρχ. 47,80, 88) Ναὸς Σουλίου Σικυῶνος δρχ. 12,30, 89) Ναὸς Καπανδριτίου δρχ. 5, 90) Κοίμησις Θεοτ. Κορωπίου δρχ. 15, 91) Ἀνάληψις Κορωπίου δρχ. 14, 92) Ναὸς Ἀμπελακίων Σαλαμῖνος δρχ. 30, 93) Κοινότης Μαραθῶνος δρχ. 25,10, 94) Ἅγιος Δημήτριος Σαλαμῖνος δρχ. 20, 95) Ἅγιος Ἀνδρέας Σαλαμῖνος δρχ. 15, 96) Ἅγιος Μηνᾶς Σαλαμῖνος δρχ. 11, 97) Ἅγιος Κωνσταντ. Πειραιῶς δρχ. 42.

---

† ΔΑΝΙΗΛ ΚΟΥΪΝΝ. Ἐξέχουσα, διεθνὴς ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἀρχαιολογίᾳ φυσιογνωμία ὁ Δανιὴλ Κουΐνν, ἐξέλιπεν ἀποθανὼν καὶ κηδευθεὶς ἡγεμονικῶς ἐν Κιγκιννάτοις τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ μέγας οὗτος ἐπιστήμων, μέγας φιλέλλην, ἤ καλύτερον. γνήσιος Ἕλλην, τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς αὐτοῦ διῆλθε σπουδάζων καὶ περιηγούμενος τὴν Ἑλλάδα, ἔχων ὡς ὄνειρον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ν' ἀποθάνῃ ἐν Ἑλλάδι. Ὁ Δανιὴλ Κουΐνν, ἐξ ἐπιφανοῦς γένους τῆς Ἰρλανδίας καταγόμενος, δυτικὸς τὸ θρήσκευμα, μετὰ τὰς ἐν Βασιγκτῶνι σπουδὰς αὐτοῦ κατῆλθεν εἰς Ἑλλάδα, γενόμενος φοιτητὴς καὶ ὕστερον διδάκτωρ ἀριστοῦχος τῆς φιλολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, εἰς ἣν ὑπέβαλεν καὶ ἐναίσιμον ἐπὶ διδακτορίᾳ διατριβὴν περὶ τοῦ ἐν Ρώμῃ Β. χειρογράφου τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου. Ἀργότερον καθηγητὴς τοῦ Πενεπιστημίου Βασιγκτῶνος γενόμενος ἐπανῆλθε πολλάκις εἰς τὴν Ἑλλάδα ἣν περιηγήθη σχεδὸν ἅπασαν πεζῇ, καὶ ἐδημοσίευσεν ὡραιοτάτας πραγματείας ἐν τῇ «Ἁρμονίᾳ» περὶ ἐπιγραφῶν ἰδίᾳ, πλὴν τῆς πολλῆς ἄλλης σοφῆς ἐργασίας αὐτοῦ, δι' ἧς τὴν ἐμβρίθειαν, καὶ τὴν ἐνημερότητα ἐθαυμάσθη. Ἡ ἐπιστήμη ἡμῶν, καὶ πρὸ πάντων ἡ Ἑλλὰς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Δανιὴλ Κουΐνν χάνει ἕνα τῶν λαμπροτάτων καὶ σπουδαιοτάτων ξένων σοφῶν φίλων.

Δρ. Ν. Δ. Κ.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ: Ἀθηνῶν δρχ. 10, Ἐπαρχιῶν δρχ. 12, Ἐξωτερικοῦ δρχ. 15. Ἕκαστον τεῦχος δρχ. 0.35.

Γραφεῖα ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει Ἀθηνῶν.

Διευθυντὴς ΧΑΡΙΛ. Ι. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ